

dlouhá, takže by uplatňování nároku z § 29 zák. o obch. pom. plynoucích bylo na dlouhý čas oddáleno; v tomto případě však tomu tak není, ba naopak žaloba byla podána v čase, kdy dle tvrzení žaloby zkušební rok byl uplynul, takže nebylo závidy, aby dovolatelka ihned nevystoupila se žalobou o plnění.

Čís. 1056.

Přijímatel firmy nemůže požadovati vydání pokladní knihy na tom, u koho byla uschována dřívějším majitelem firmy, nýbrž po případě na tomto.

(Rozh. ze dne 17. května 1921, Rv II 72/21.)

Dřívější majitel firmy odevzdal pokladní knihu žalovanému do uschování. Žaloba příjemce firmy na vydání knihy byla procesním soudem první stolice zamítnuta, odvolacím soudem bylo jí vyhověno.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek prvního soudu.

Důvody:

Odvolací soud usuzuje sice ze zjištěných skutečností zcela správně, že žalovanému nebyla kniha tehdejším majitelem firmy darována, nýbrž že mu byla dána pouze do uschování, nesprávný jest však další závěr jeho, že žalobce jako nynější majitel firmy jest oprávněn, po žalovaném vydání knihy žádati. Podle § 961 obč. zák. jest žalovaný jako schovatel povinen věc mu svěřenou vrátiti ukladateli, jeho zmocněnci neb jeho právním nástupcem. Žalobce opírá svůj nárok na vydání jen o to, že od ukladatele knihy nabytí firmy a závodu a tím i sporné knihy, jako příslušenství závodu. Kdyby i byl správný názor žalobcův, že spornou knihu jest pokládati za příslušenství závodu, mohl by podle §§ 1047 a 1061 obč. zák. žádati toliko po zeiziteli neb jeho právních nástupcích, by mu knihu do volného držení odevzdali. Proti žalovanému jako uschovateli však nároku na vrácení knihy nemá.

Čís. 1057.

Zákon ze dne 18. srpna 1918, čís. 317 ř. zák., o povinnosti státu nahraditi škodu za bezprávná poškození civilních osob za nynější války.

Stav, jenž v zákoně míněn jest obratem »přítomná válka«, nepřestal v Českoslov. republice o sobě státním převratem ze dne 28. října 1918, ovšem ale nejpozději formelním uzavřením míru. Zda v tomto mezičase byl zde tento stav, jest otázkou případu.

(Rozh. ze dne 20. května 1921, Bc II 2/20.)

Žalobou na vrchním zemském soudě domáhal se žalobce na Čsl. republice odškodnění za úraz, jenž mu byl způsoben koncem listopadu 1918 čsl. vojskem, zakročivším proti shluknuvšímu se davu. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Důvody: Žalobce zakládá žalobní ná-

rok opřeti čsl. právu na ustanovení zákona ze dne 18. srpna 1918, čís. 317 ř. zák.; neboť v žalobě se tvrdí, že nezl. žalobce byl »v přítomné válce příslušníkem vojenské moci poraněn. Tomuto názoru nelze však přisvědčiti. Neboť zmíněné ustanovení vztahuje se pouze na světovou válku, kterou vedlo býv. Rakousko-uherské mocnářství v době vydání onoho zákona proti státům dohodovým. V době, kdy se poranění žalobce stalo — dne 29. listopadu 1918 — byla tato válka nastávším státním převratem ve skutečnosti již ukončena, ježto jednak Čsl. republika proti žádnému z nepřátel býv. Rakousko-uherské říše válečně nevystupovala, jednak válečné operace a opatření této říše proti všem zevnějšími nepřátelům v té době již byly ukončeny. Nelze proto zmíněného zákona užiti na tento spor.

Nejvyšší soud zrušil po ústním odvolacím líčení napadený rozsudek a vrátil věc soudu první instance, by o ní dále jednal a ji znovu rozhodl.

D ů v o d y:

Soud procesní vychází z názoru, že ustanovení zákona ze dne 18. srpna 1918, čís. 317 ř. zák. vztahuje se pouze na světovou válku, kterou vedlo býv. Rakousko-uherské mocnářství v době vydání zákona toho proti státům dohodovým a že tato válka byla státním převratem ve skutečnosti již ukončena, ježto jednak Čsl. republika proti žádnému z nepřátel bývalé Rakousko-uherské říše válečně nevystupovala, jednak válečné operace a opatření této říše proti všem zevnějšími nepřátelům v té době byly již ukončeny. Prvým z uvedených důvodů staví se procesní soud na stanovisko, žalovanou stranou obhajované, že »přítomnou válkou« dle zákona shora uvedeného rozuměti jest toliko válku, kterou vedl stát, jenž zákon ten vydal, totiž říše Rak.-uherská s dohodovými státy, že říše Rak.-uherská státním převratem dne 28. října 1918 přestala jako politický a mezinárodní útvar existovati, a že zánikem jejím jako jednoho z válčících soupeřů zanikla sama sebou i válka. Stanovisku tomu nelze přisvědčiti, neboť jest pochybeným v závěru: i když říše Rak.-uherská přestala jako politický a mezinárodní útvar státní existovati, nepřestala faktem tím ještě válka jako faktický stav. Se zánikem říše Rak.-uherské jde ruku v ruce vznik Čsl. republiky; obě jest v tak úzké časové i příčinné souvislosti, že okamžikem, kdy Čsl. republika vstoupila v život, rozpadla se dosavadní říše Rak.-uherská. Nově vzniklá Čsl. republika již samým faktem svého zrození vstoupila do války; nezáleží na tom, že Čsl. republika se postavila na stranu dohodových mocností ve válce té, proto ještě válečný stav, v němž se Čsl. republika při svém vzniku nalézala, nebyl jinou válkou, nežli ona, kterou vedla bývalá říše Rak.-uherská. Válka ta zůstala touž »přítomnou válkou«, kterou míní zákon shora uvedený. Že válka ta státním převratem ze dne 28. října 1918 nebyla pro Čsl. republiku skončena, vysvítá nejlépe z toho, že náš stát jako strana smluvní se účastnil všech mírových jednání, jež přece v první řadě směřují ke skoncování války, a podepsal mírové smlouvy, sjednané mezi mocnostmi spojenými a sdruženými se strany jedné a Německem a státy nástupními se strany druhé. Jest tedy přistoupení k řešení druhé otázky, zdali totiž shora uvedený zákon ze dne 18. srpna 1918, čís. 317 ř. zák. platí pro Čsl. stát, přes to, že říše Rak.-uherská přestala existovati. Proti kladnému

zodpovědění otázky té bude vzhledem k ustanovení čl. 2 zákona ze dne 28. října 1918, čís. 11 sb. z. a n. sotva co namítati. Zbývá tedy pouze rozhodnouti otázku, zda dne 29. listopadu 1918, kdy poranění žalobcevo se přihodilo, trvala ještě »přítomná válka« po rozumu zákona ř. čís. 317 z roku 1918. Teoreticky může býti sporno, kdy se válka končí. Že formelním uzavřením míru jest válka skončena, netřeba pochybovati, ač vesměs dlužno připustiti, že formelní uzavření míru není nezbytnou podmínkou zakončení války, poněvadž jest možným, že strany válku vedoucí se spokojí faktickým obnovením mírového stavu. Nelze však oproti tomu přehlédnouti, že zastavením nepřátelství zakládá se toliko faktický, právního podkladu postrádající poměr přímčří, za jehož trvání opětné vzplanutí nepřátelství není vyloučeno. Z toho, co právě řečeno, vyplývá pro tento spor, že formelní uzavření míru jest nejzazší hranicí časovou, po jejímž překročení vzniknutí nároku ze zákona opětovně zmíněného jest vyloučeno. Zda-li však stav, vznik nároku takových vylučující, nastal dříve, před formelním uzavřením míru, dlužno rozhodnouti uvážením veškerých pro otázku tu důležitých okolností. Tu dlužno přihlížeti především k tomu, že v době, kdy se poranění žalobcevo stalo, nebyly poměry, zejména právně-politické, nijak ještě ustáleny, že ke srážce mezi vojskem a obyvatelstvem, při kterém ku poranění tomu došlo, zavdala podnět právě okolnost, že následkem politického převratu, válkou přivoděného, ohledně politického příslušenství oné části území Čsl. republiky, kde se poranění přihodilo, panovaly poměry do jisté míry neujasněné, jež definitivního, každou námitku vylučujícího řešení došly mírovou smlouvou Versaillskou, dále že i v ostatní republice ještě trval stav válečný, jak nejlépe vychází na jevo z toho, že nařízením ze dne 13. listopadu 1918, čís. 47 sb. z. a n. byla propuštěna toliko část vojska a domobranu čsl. ze služby vojenské, kdežto demobilisace úplná ještě provedena nebyla. Nelze proto tvrditi, že v kritickou dobu tu se Čsl. republika ve válce nenalézala, naopak dlužno za to míti, že tehdy ještě trval stav, který jest míněn »přítomnou válkou« v zákoně ze dne 18. srpna 1918, čís. 317 ř. zák. Seud procesní, vycházejí ze stanoviska, jak provedeno, právně mylného, nezabýval se ostatními pro rozhodnutí sporu důležitými momenty, pročez bylo dle § 496 čís. 2 c. ř. s. rozsudek zrušiti a věc odkázati soudu procesnímu k dalšímu jednání a novému rozhodnutí.

Čís. 1058.

Jde o smlouvu společenskou, převzala-li jedna strana sprostředkování pro osobu, druhou stranou jí jmenovanou, slíbivši druhé straně část provise.

Nesložil-li společník účet z provise dle § 1198 obč. zák., jest věřitel oprávněn na něho nastupovati žalobou dle čl. XLII. uv. zák. k c. ř. s. ohledně výše provise. Žaloba tato není vyloučena tím, že by věřitel mohl ihned žalovati o plnění.

(Rozh. ze dne 24. května 1921, R I 476/21.)

Žalobce vyzval žalovaného, by pro určitou třetí osobu, již zároveň jmenoval, sprostředkoval koupi domu, žalovaný nabídku přijal i s do-